

Egyetemtörténet új megvilágításban

Szögi László – Varga Júlia: *A Szegedi Tudományegyetem és elődei története I. A Báthory-egyetemtől a Kolozsvári Tudományegyetemig 1581–1872. Szegedi Egyetemi Kiadó, Szeged, 2011. 385 oldal*

A Szegedi Tudományegyetem és elődintézményeinek történetét érintő munkákban az egyetem alapítási évével kapcsolatos vélemények számottevő mértékben eltérnek egymástól. Vannak, akik a történetet 1921. október 9-vel kezdik, amikor a Kolozsvárról 1919. május 12-én román katonaság által elűldözött egyetem otthonra talált Szegeden.¹ A menekülők – és őket követve az egyetemtörténettel foglalkozó kutatók jelentős része is – egyetemük kezdetét 1872. május 29-re, a négy karú tudományegyetem királyi és parlamenti megalapítására tették.² Később azonban az alapítás dátuma új megvilágításba került, és egyre inkább elfogadást nyert az 1581. május 12-i oklevél jelentősége, melyben Báthory István lengyel király és erdélyi fejedelem egy felsőfokú tanulmányokat nyújtó kolozsvári jezsuita akadémia felállításáról intézkedett.³

A szegedi egyetemtörténeti munkákhoz hasonlóan ellenmondó vélemények láttak napvilágot a hazai művelődéstörténeti szakirodalomban is, Báthory István 1581-es egyetemalapításának egyaránt akadtak képviselői⁴ és ellenzői⁵ is.

története lerombolásáig, 1603-ig. Erdélyi Múzeum, 23. (1906) 169–193., 249–263., 319–320.; uő.: *Oklevéltár a kolozsvári Báthory-egyetem történetéhez.* Erdélyi Múzeum, 23. (1906) 342–386. [különlönyomatban: uő.: *A kolozsvári Báthory-egyetem története lerombolásáig, 1603-ig.* Kolozsvár, 1906.] Veress Endre: *Erdélyi jezsuiták levelezése és iratai a Báthoryak korából (1571–1613).* (Erdélyi Történelmi Források Tom. I.) Budapest, 1911.; Veress Endre: *Jézus Társasága évkönyveinek jelentései a Báthoryak korabeli erdélyi ügyekről (1579–1613).* (Erdélyi Történelmi Források Tom. V.) Veszprém, 1921.; nézetét átvette: Velics László: *Vázlatok a magyar jezsuiták múltjából.* Budapest, 1914. 3. köt. 414.; Meszlényi Antal: *A magyar jezsuiták a XVI. században.* Budapest, 1931. 127–157.; Bíró Vencel: *A kolozsmonostori belső jezsuita rendház és iskola Bethlen és Rákóczy fejedelmek idejében.* Erdélyi Múzeum, 26. (1931) 117–130.; Bíró Vencel: *A Báthory-Apor Szeminárium.* Kolozsvár, 1935.; Bíró Vencel: *A kolozsvári jezsuita egyetem szervezete és építkezései a XVIII. században.* Erdélyi Múzeum, 50. (1945). 1.; Bisztray Gyula: *Az erdélyi tudományos élet és egyetemi gondolat.* In: Bisztray Gyula – Szabó T. Attila – Tamás Lajos (szerk.): *Erdély magyar egyeteme.* Kolozsvár, 1941. 25.; további részletek: uo. 46. [interneten: <http://www.nyeomszsz.org/orszavak/pdf/BisztrayBathoryEgyetem.pdf> (letöltés: 2011. szeptember 25.)]

¹ Lisztes László – Zallár Andor (szerk.): *Szegedi egyetemi almanach 1921–1970.* Szeged, 1971. 5.

² Devich Andor: *A szegedi tudományegyetem története 1921–1944.* 1. köt. Szeged, 1986. 10.; Ruszoly József: *A szegedi tudományegyetem rövid története.* In: Szentirmai László – Ráczné Mojzes Katalin (szerk.): *A szegedi tudományegyetem múltja és jelene 1921–1998.* Szeged, 1999. 13.

³ Hodor Károly: *Az erdélyi Báthory-egyetem történelme 1579–1849.* Kolozsvár, 1850. (Kézirat a kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetem Központi Könyvtárának Kézirattárában Ms. 259.); Szilágyi Sándor: *Erdélyország története különös tekintettel művelődésére.* Pest, 1866. 1. köt. 414–415.; Veress Endre: *A kolozsvári Báthory-egyetem*

⁴ Kapronczay Károly: *Báthory István iskola-alapítási törekvései.* Magyar Pedagógia, 77. évf. (1976) 253–261.; Jakó Zsigmond: *Négy évszázad a művelődés szolgálatában.* A kolozsvári Báthori István iskola jubileuma. Korunk, 2. folyam, 38. évf. (1979) 549. [ue.: Jakó Zsigmond: *Társadalom, egyház, műve-*

Az egyetemi szintű kolozsvári oktatás történetének kutatásában az 1990-es évektől kezdve állt be gyökeres fordulat. Az utóbbi két évtizedben ugyanis egyre-másra kerülnek a tudományos kutatás látókörébe az eddig féltve őrzött 17–19. századi dokumentumok.⁶ Ebben a széles körű forrásfel-tárásban nagy szerepet tölt be a jelen kötet két szerzője is, akik gyakorta végeztek (és végeznek napjainkban is) személyes rendszerező és kutatómunkát az újonnan felállításra került erdélyi katolikus levéltárakban. A nagyfokú forrásmentés és azok levéltári rendszerezése, kutathatóvá tétele pedig az egyetemtörténeti vizsgálatokra is hatást gyakorolt. A szakirodalomban egyre határozottabb megfogalmazást nyer a Báthory István lengyel király és erdélyi fejedelem által 1581-ben alapított jezsuita akadémia egyetemi jellege. Példaként említhető Varga Júlia 2007-ben megjelent *A kolozsvári jezsuita gimnázium és akadémia hallgatósága 1641–1773 (1784)* című rendkívül nagyszabású (450 oldalon 7541 egykori hallgató szerepel név szerint fontosabb személyes adataival felsorolva) munkában számos, a tudományos kutatás számára addig teljességgel ismeretlen forrás alapján még határozottabban foglalt állást a Báthory-féle in-

tézmény egyetemi jellege mellett: „Báthory István egyetemalapítása (1581) beilleszke-dik a tudománypártoló magyar uralkodók kísérleteinek sorába, amellyel megpróbálták hazai földön – ezúttal Erdélyben – megho-nosítani a felsőfokú képzést, biztosítani a hazai ifjaknak a szülőföldjükön való egye-temi képzés lehetőségét. A világlátott, euró-pai színvonalú műveltséggel rendelkező jezsuiták Erdély területén az első egyetemi in-tézményt működtették, amelynek nyugod-tabb körülmények között lehetősége lett volna, hogy az első tartósan fennálló ma-gyar egyetemmé váljon. Ez nem így történt, de a jezsuiták mintegy két évtizedes erdélyi tevékenységének művelődéstörténetileg ha-talmas jelentősége van: kolozsvári akadé-miájuk – az egész Európát behálózó tüne-ményes sikeres iskolarendszer tagjaként – a kis erdélyi fejedelemségben is megismertet-te a legkorszerűbb tudásanyagot és a leg-modernebb oktatási módszereket.”⁷ Vagyis

lódés. (METEM Könyvek 18.) Budapest, 1997. 271.]

⁵ Bán Imre: *A magyarországi felsőoktatás a 16–17. században*. Felsőoktatási Szemle, 17. évf. (1968) 282.

⁶ Példa erre az erdélyi katolikus levéltárakban megőrzött források rendszerezése és jegyzé-keik közzététele: Szögi László: *A Gyulafehérvári Érseki Levéltár és az Erdélyi Katolikus Státus Levéltára*. (Erdélyi Római Katolikus Levéltárak 1.) Gyulafehérvár–Budapest, 2006.; Bernád Rita: *A Gyulafehérvári Érseki Levéltár és az Erdélyi Katolikus Státus Levéltára II. Oklevél és iratjegyzék. Canonica Visitatioi mutatója*. (Erdélyi Római Katolikus Le-véltárak 2.) Gyulafehérvár–Budapest, 2006.; Bernád Rita: *Plébániai levéltárak I. A Gyula-fehérvári, a Sepsiszentgyörgyi, a Szamos-újvári és a Gyergyószentmiklósi Gyűjtőlevél-tárak repertórium*. Budapest, 2009.

⁷ Varga Júlia: *A kolozsvári jezsuita gimnázium és akadémia hallgatósága 1641–1773 (1784)*. (Felsőoktatástörténeti kiadványok Új sorozat 6.) Budapest, 2007. Ennek előzmé-nyeként megemlíthető, hogy a Szögi László szerkesztésében 1995-ben megjelent *Hat év-század magyar egyetemei és főiskolái* című forráskiadvány bevezető tanulmányában olvasható: „Báthoryi tervei a középfokú oktatás-nál magasabbra irányultak. 1581. május 12-én aláírta a kolozsvári jezsuita akadémia, az első újkori magyar katolikus egyetemi intéz-mény alapítólevelét.” Szögi László: *A nemzet kertjének nevelő oskolái*. In: Szögi László (szerk.): *Hat évszázad magyar egyetemei és főiskolái*. Budapest, 1994. 24–25. Hasonló megfogalmazásban: Szögi László (szerk.): *Régi magyar egyetemek emlékezete 1367–1777*. Budapest, 1995. 19.; Szögi László: *Egye-temalapítási kísérlet Kolozsváron*. In: Kar-dos József (szerk.): *A magyar felsőoktatás év-századai*. Budapest, 2000. 20. Varga Júlia pedig már *A kolozsvári királyi líceum hall-gatósága 1784–1848* című, 2000-ben megje-lent monográfiájában is határozottan állást foglalt Báthory István iskolaszervező mun-kássága kapcsán a kérdésben: „1581. május 12-én Vilnóban kelt alapítólevelében egyete-

az utóbbi évtizedek egyetemtörténeti kutatásai – hála a téma elkötelezett és kitartó helyszíni kutatásának – ma már konkrét adatok ezreivel tudják megtölteni az 1581 és 1872 közötti majd kétszázkilencven esztendő. A most bemutatásra kerülő kötet tehát nem előzmények nélküli, rövid távú reklámérdek mentén összeállított munka, hanem két évtizedes tudományos kutatási program beérett és minden elemében kiforrott módszerekkel elkészített remekműve, olyan szakemberek tollából, akik eddigi munkásságuk alapján vitathatatlanul a téma és a korszak szakavatott művelői hazánkban (és nemzetközileg egyaránt). Nem is tekinthető véletlennek, hogy a feltárt kútforrások alapján nemcsak a kötet szerzői és néhány szegedi kötődésű kutató,⁸ de rajtuk kívül egyre többen elfogadják a Báthory-féle intézmény egyetemi jellegét és széles körű művelődéstörténeti jelentőségét,⁹ az ellenzők tábora¹⁰ pedig alig kimutatható.

mi rangra emelte a jezsuiták kolozsvári kollégiumát, létrehozva az első újkori magyar katolikus egyetemi intézményt.” Varga Júlia: *A kolozsvári királyi líceum hallgatósága 1784–1848.* (Felsőoktatástörténeti Kiadványok Új sorozat 1.) Budapest, 2000. 12.

⁸ Szabó Tibor: *A kolozsvári Báthory-egyetem jezsuita és piarista korszaka (1581–1972).* (Kolozsvári egyetemi almanach 1581–1919. I.) Kézirat, Szeged, 1996. SZTE Egyetemi Könyvtár Ms. 1839. 16–19.; Minker Emil: *Szeged egyetemének elődei.* Szeged, 2003.; Minker Emil: *A Szegedi Tudományegyetem történetének kolozsvári szakasza.* In: Lonovics János – Fazekas Tamás – Varró Vince (szerk.): *A Szegedi Tudományegyetem Belgyógyászati Klinikájának története.* Budapest, 2003. 13–43.; Szabados György: *Báthory István egyetemalapításáról.* Acta Universitatis Szegediensis. Acta Historica. Tom. CXXVII. (2007) 85–97.; Marjanucz László: *A kolozsvári egyetem Szegeden.* Tiszatáj, 62. évf. (2008) 3. sz. 77–83.; Topolai Attila: *A szegedi bőrgyógyászati és allergológiai klinika története.* Szeged, 2008. 15.; Tóth Attila: *A nemzeti emléksarnok.* Szeged, 2009. 165.

⁹ Jakó Klára: *Egyetemi, főiskolai kezdeményezések Erdélyben a XVI–XVIII. században.*

A konkrét szakmai előzmények és kutatástörténet után érdemes lehet megvizsgálni és mérlegre tenni a könyv szerkezeti felépítését és stílusát. A nyolc fejezetre tagolt

In: Faragó Miklós – Ince Miklós – Katona Szabó István (szerk.): 1000 éves a magyar iskola. „Az erdélyi magyar felsőoktatás évszázadai”. Budapest, 1996. 5–12.; Benkő Samu: *A kolozsvári egyetemalapítás és Erdélyi Múzeum-Egyesület.* Erdélyi Múzeum, 59. (1997) 358–359.; Gaal György: *A magyar egyetemi oktatás Erdélyben.* Erdélyi Múzeum, 59. (1997) 361.; Mészáros István: *Báthory István.* In: Báthory Zoltán – Falus Iván (szerk.): *Pedagógiai lexikon.* Budapest, 1997. 1. köt. 149.; Gaal György: *Erdély oktatásügye.* In: Báthory Zoltán – Falus Iván (szerk.): *Pedagógiai lexikon.* Budapest, 1997. 1. köt. 380.; Sas Péter: *A kolozsvári piarista templom.* Kolozsvár, 1999. 11–12.; Bitskey István: *Egyetemszervezési kísérlet Kolozsvárott a 16. században.* Korunk, 3. folyam, 11. (2000) 9. sz. 107–111.; Cholnoky Győző: *Báthory István egyeteme Erdélyben.* Kisebbségkutatás, 9. évf. (2000) 4. sz. 759–760.; Gaal György: *Egyetem a Farkas utcában.* Kolozsvár, 2001. (2002.²) 25–26.; Viczián János – Mészáros István: *Kolozsvári Egyetem.* In: Viczián János (szerk.): *Magyar Katolikus Lexikon.* Budapest, 2002. 7. köt. 108–109.; Bikfalvi Géza: *Vitás kérdések a jezsuiták kolozsvári Báthory egyetemének alapítása és működése körül.* In: Bikfalvi Géza: *Jezsuiták Magyarországon és a világ más részein.* Budapest, 2009. 82–95. [interneten: <http://www.parbeszed.com/main.php?folderID=859&articleID=6089ctag=article&iid=1>] (letöltés: 2011. szeptember 25.); Kapronczay Károly: *Magyar–lengyel orvosi kapcsolatok 1945-ig.* (akadémiai doktori értekezés) Budapest, 2010. (kézirat) 73–74. [interneten: http://real-d.mtak.hu/290/4/KapronczayKaroly_5_Mu.pdf] (letöltés: 2011. szeptember 25.)

¹⁰ Balázs Mihály: *Vissza a forrásokig. A szegedi egyetem első elődjéről.* Szeged, 18. évf. (2006) 9. sz. 30–37.; Molnár Antal – Siptár Dániel: *Egyetem volt-e a kolozsvári „Báthory-egyetem”?* In: *Lehetetlen küldetés? Jezsuiták Erdélyben és Felső-Magyarországon a 16–17. században.* (Történelem Doktori Iskola. Nyitott Könyv) Budapest, 2009. 29–48. (2. kiadása In: Acta Historiae Litterarum Hungaricarum, Tom. XXX. (2011) 345–363.)

mintegy 270 oldalas elemző részt 80 oldal terjedelmű magyar nyelvű forrásközlés, 7 oldalas angol nyelvű összefoglaló, 12 oldalas forrás- és irodalomjegyzék, végül pedig névmutató követi.

Az első és második fejezet (együttesen mintegy 50 oldal terjedelemben) átfogó és szemléletes képet nyújt Erdély 16. századi katolikus és protestáns iskoláiról, a jezsuita rendnek és iskoláinak a katolikus megújulásban betöltött szerepéről, valamint Báthory István és a jezsuita rend kapcsolatáról. A részletekbe menően alapos és a korábbi ellenvetéseket megnyugtatóan cáfoló érvelés az 1581. május 12-i adománylevél és XIII. Gergely pápa 1583. február 5-i oklevelé alapján meggyőzően bizonyítja Báthory István egyetemalapítási szándékát és az annak nyomán megindult kolozsvári fejlesztések imponálóan magas tudományos színvonalát. Szintén ebbe az irányba mutat, hogy a gazdag fejedelmi adományoknak köszönhetően a megszülető intézmény pompás tudományos könyvtárral, öt épülettel és nemzetközileg is kimagaslónak számító tanári karral büszkélkedhetett. Már az 1581. évi alapítólevél kiemelte, hogy a jezsuita tanintézet „jogait, tisztességét és méltóságát tekintve semmiben ne maradjon el a keresztény világ többi akadémiajának szokásaihoz képest”, valamint a tanintézet egyetemi rangját biztosítandó felruházta a tudományos fokozatok adásának jogával, amely „járjon éppoly jogokkal és megbecsüléssel, tisztességgel és méltósággal, mint amilyen-nel az efféle előléptetések Itália, Gallia, Hispánia és Germánia akadémiaín jog és szokás szerint járnak szoktak”. Báthory István célja tehát az alapítólevél megfogalmazása szerint az, hogy „e kollégium minden tekintetben bírja egy valódi egyetem kiváltságait”.

A harmadik és negyedik fejezet (mintegy 107 oldal terjedelemben) páratlanul értékes képet fest a kolozsvári tanintézet 17. és 18. századi történetéről, valamint az erdélyi felekezeti küzdelmekről. Részletes és adatgazdag bemutatását olvashatjuk – egyebek

mellett – a kolozsvári kollégium hittérítő tevékenységének, a diákok etnikai, felekezeti és társadalmi elemzésének, az akadémiai képzési profiljának.

Az ötödik és hatodik fejezet (mintegy 72 oldal terjedelemben) a jezsuita rend felszólása és a kolozsvári tanintézet piarista vezetés alatti korszakának 1776–1848 közötti szakaszát mutatja be, részletes képet nyújtva Mária Terézia egyetemi fejlesztési tervéről, a szervezeti egységekről, az ifjúsági egyesületekről és mozgalmakról. De ebből az időszakból is értékes elemzés olvasható a hallgatók társadalmi, vallási, nemzetiségi összetételéről, területi megoszlásáról is.

A hetedik fejezet az 1848–1849-es szabadságharc alatti kolozsvári egyetemmi fejlesztésre vonatkozó eseményeket ábrázolja. A nyolcadik fejezet pedig az 1850–1872 közötti két évtizedet, a neoabszolútizmus korának felsőoktatás-politikáját, a kolozsvári jogakadémia, az Orvos-Sebészi Tanintézet ezen időszak alatti történetét, valamint az új tudományegyetem létrehozásának folyamatait mutatja be. Az 1872-ben felállított Kolozsvári Magyar Királyi és Állami Tudományegyetem négy kara közül kettő: a Jogtudományi Kar és az Orvostudományi Kar éppen a hajdani Báthory-akadémia két utódintézményére, a jogakadémiára és az Orvos-Sebészi tanintézetre épült.

Más történeti szakmunkákkal összehasonlítva mindenképpen említésre érdemes a munka olvasmányos és rendkívül közérthető, világos stílusa, amely nagyban megkönnyíti a közölt adatok és következtetések gyors megértését. Emiatt bátran ajánlom a munkát nemcsak a korszakkal foglalkozó történészek, de a szélesebb művelt nagyközönség tagjainak is, hiszen logikus és világos felépítése, közérthető nyelvezete és egymásra épülő ismeretközlése komolyabb előzetes kutatás nélkül is könnyen befogadhatóvá teszi. Ezt a célt szolgálja, hogy a munkát elolvasva nemcsak a kolozsvári tanintézet története, de általában az erdélyi magyarság és a velük együtt élő nemzetiségek (szászok, románok), valamint a szom-

szédes fejedelemségek (Moldva és Havasalföld)¹¹ művelődés- és oktatástörténetének számos egyéb lényeges eleme is megelevenedik, vagyis a konkrét intézménytörténetet szélesebb társadalom- és művelődéstörténeti összefüggéseibe ágyazottan mutatja be. De megemlíthető a kötetben található 39, többségében színes és a nagyközönség előtt eddig ismeretlen kép közzététele is a 16–19. századi kolozsvári oktatás történetéből.

A kötet imponálóan nagyszámú adata és részletes leírása nemcsak az intézménytörténeti tézisek (a Báthory István által 1581-ben megalapított jezsuita egyetem mai utóda, eszmei és szellemi örököse a Szegedi Tudományegyetem, csakúgy mint a mai kolozsvári és marosvásárhelyi egyetemek) bizonyítására elegendőek, de emellett színes tartalommal töltik meg az erdélyi egyetemi kultúra három évszázadát.¹²

Ezek a tulajdonságok kiemelik a művet az átlagos intézménytörténeti munkák sorából, egyúttal a Szegedi Tudományegyetem történetét bemutató következő kötetek előtt is fokozva a szakmai elvárásokat, kijelölve a modern szemléletű és források tömegének feldolgozásán alapuló tudományos elemzés módszertanát. Csak remélni tudjuk, hogy a megkezdett program hasonló színvonalon folytatódik, s hamarosan a nagyhírű kolozsvári és szegedi egyetemi oktatás 1872-t követő időszakainak történéseiről is – jelen kötethez hasonló színvonalú – méltó feldolgozást olvashatunk.

VAJDA TAMÁS

¹¹ A Kolozsvári Királyi Akadémiai Líceumon 1798–1836 között tanuló külföldi származású huszonhat hallgató listáját korábban Varga Júlia fenti munkája nyomán közölte: Heilauf Zsuzsanna: *Külföldi hallgatók magyar felsőoktatási intézményekben I. (1635–1919)*. (Felsőoktatástörténeti kiadványok Új sorozat 3.) Budapest, 2006. 255–256.

¹² Korábban csak néhány részletkutatás állt az érdeklődők rendelkezésére: Maizner János: *A kolozsvári Orvos-sebészeti tanintézet történeti vázlat 1775–1872*. Kolozsvár, 1890.; Szőkefalvi-Nagy Zoltán – Spielman József: *Adalékok a kolozsvári orvosi sebészeti intézet első évtizedeinek történetéhez*. Orvosi Szemle, 13. évf. (1967) 12. sz. 207–216.; Herepei János: *Adatok Bethlen Gábor gyulafehérvári academicum collegiumának előtörténetéhez*. In: Keserű Bálint (szerk.): *Polgári irodalmi és kulturális törekvések a század első felében*. (Adattár XVII. századi szellemi mozgalmaink történetéhez I.) Budapest–Szeged, 1965. 239–272.; Herepei János: *A kolozsvári jezsuita akadémia diákjainak vitatkozásai a XVII–XVIII. századforduló idejéből*. In: Keserű Bálint (szerk.): *Művelődési törekvések a század második felében*. (Adattár a XVII. századi szellemi mozgalmaink történetéhez III.) Budapest–Szeged, 1971. 244–248.; N. Dávid Ildikó: *A kolozsvári egyetem építészeti okta-*

tása a XVIII. század végén. In: Zádor Anna – Szabolcsi Hedvig (szerk.): *Művészet és felvilágosodás*. Budapest, 1978. 301–351.; Jakó Klára: *A kolozsvári Báthory-egyetem története 1607-ig*. Korunk, 3. folyam, 1. (1990) 1500–1504., 1636–1643.; Jakó Klára: *Az első kolozsvári egyetemi könyvtár története és állományának rekonstrukciója (1579, 1604)*. Erdélyi könyvesházak I. (Adattár XVI–XVIII. századi szellemi mozgalmaink történetéhez 16/1.) Szeged, 1991.; Jakó Klára: *Egyetemi főiskolai kezdeményezések Erdélyben a XVI–XVIII. században*. In: Faragó József – Incze Miklós – Katona Szabó István (szerk.): *1000 éves a magyar iskola. „Az erdélyi magyar felsőoktatás évszázadai”*. Budapest, 1996. 5–12.; Nagy György: *Egyetemi gondolat az 1848-as forradalom idején Erdélyben*. In: Kiss András – Kovács Kiss György – Pózsony Ferenc (szerk.): *Emlékkönyv Imreh István nyolcvanadik születésnapjára*. Kolozsvár, 1999. 348–366.; Kapronczay Károly: *A kolozsvári Orvos-sebészeti Tanintézet története*. Orvosi Hetilap, 144. évf. (2003) 6. sz. 279–281.; Kapronczay Katalin: *Orvosi művelődés és egészségügyi kultúra a XVIII. századi Magyarországon*. (A Semmelweis Egyetem Levéltárának kiadványai 4.) Budapest, 2007. 90–92.